

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02766

DI BALADE FUN NEKHTIKN VALD

Chawa Rosenfarb

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

חוּהָ רְאוּנֵנְפַּאֲרָב

די פֿאלַאַדַּע

פֿוֹן

נְעַכְתִּיכְן זְזַאַלְד

COLLECTION

אַזְוִיְּסֶגֶעֶבֶן דָּוָרָד

הַ : הַעַדְשָׁמָאַזְבָּן

קָאנְטְּרָעָאַל, קָאנְאַדָּע.

WILLIAM¹⁹⁴⁸

MERCHER

הַרְוָךְ פֿוֹן טִיטִי, פֿרִינְטִינְגָּה. מְאַתְּרוּעָאַל.

פָוּן אַרְדּוּס גַּעֲבָעַד .

„די באלאדע פָוּן נַעֲכְתִּיכְנוּ וּוְאַלְדָּה“ איז
לכתחילה דערישינען אין יוני נומער „צָרָ
קונפֶט (1946).

מיר דראוקו דא איבער אויך דעם בריוו
וועאס די דיקטערין האט, בשעתה, צונגעשיקט
אין דער רעדאקסיע צוחאמען מיט דער פֿאָ
עמע.

מיר האלטן, איז דער דאזיקער בריוו איז,
פֿאָר זיך אַלְיַוָּן, אַ ווַיְכְתִּיכְעַר דַּאֲקוּמָעַנְט וּוְאָס
אין רָאוּי אַוְיפְּבָאַהָאַלְטָן צָו וּוְעָרֵן לְדוֹרוֹת.

ה. ה.

אַט אִין דָעֵר בְּרִיּוֹן :

פרויינט רעדאקטאָר,

איך בין און אַבְּסָאַלּוּעַנְטִין פֿוֹ דָעֵר
וַיְדִישׁ וּוְעַלְתְּלַעֲכָר שָׁוֹל (מעדעם שָׁוֹל) אַיּוֹ
לְאַחַזְשׁ. וּוּעוֹ אַיּוֹ בֵּין אַלְטַט גַּעֲוָעַן 16 יָאָר
הָאָב אַיּוֹ מִיד גַּעֲפָנוּן הַינְטָעָר דִּי דְּרָאָטוֹ
פֿוֹן לְאַהֲזָשְׁעָר גַּעַטָּא. דִּי יָאָרוֹן וּוּאָם אַיּוֹ
הָאָב דָּאָרֶט פָּאַרְבְּרָאַכְט זַיְנָעָן, נִישְׁטַט גַּעַד
קוּקָט אַוִּית דָעַם גַּרְוִיל אָוֹן לִיְדוֹן, גַּעֲוָעַן פָּאָר
מִיד דִּי פָּרוֹצְטָבָאָרְסְטָע. דָעֵר צְוָפָאַל האָט
גַּעֲוָאַלְט אַיּוֹ זָאָל מִיד צְוָנוּיְפָּרְעָפָן מִיט
בָּאָמָת קִינְסְטַלְעִירִישָׁע נִשְׁמָות. צְוָאָמָעָן מִיט
זַיִי הָאָב אַיּוֹ מִיד אַוִּיפְגָּעָהוּבוֹן אַיְבָעָר דָעֵר
הַאָפְנוּנְגָסְלָאוּקִיִּיט אָוֹן זָוְמְפִיקִיִּיט פֿוֹ גַּעַד
טָא לְעָבָן. דִּי וּוּאָם הָאָבוֹן גַּעֲשָׁאָפָן, הָאָבוֹן
גַּעֲקוּקָט אָסְרָוִוִּיטָר, זַיִי אַיְבָעָר דִּי גַּעַטָּא
דְּרָאָטוֹן אָוֹן זַיְנָעָן גַּעֲוָעַן פְּרָיוֹ. כָּמַעַט אַלְעָ

פּוֹ זַיִן לְעָכֵן נִיטַּמֶּר. נִישְׁתַּטְדָּר. דִּיכְטָטָר
אוֹן מַאֲלָעָר לְיוֹזָעָר אַוּוֹטוֹשָׁה. נִיטַּמֶּר דִּיכְטָטָר
שְׁמַחַת בּוֹנִים שְׁאַיְעָוּוֹטוֹשָׁה, נִיטַּמֶּר שְׁנוֹרְ-אִיטְּנִינָּה
גַּעַר, נִיטַּמֶּר מַזּוֹּקָעָר קְרָאָפָט, נִיטַּמֶּר מְרוּם
אָוְלִינְאָוּוֹהָר, אוֹן פִּילָּעָ אַנְדָּרָעָ. זְוִיעָרָעָ שָׁאָר
פּוֹנְגָּעָנוֹ זְוִינְגָּעָנוֹ מִיסְטָן פְּאַרְנִיכְטָעָטָם גַּעַוּוֹאָרָן.
טִילָּחָבָן אַוּעָקָגָעָוּזָאַנְדָּרָטָם צָו דִּי אָוּשָׁר
וּוִיצָּעָר אָוּוֹוָנָס אוֹן טִילָּמָאַנְסְּקָרִיפָּטָן לִינָּזָן
נָאָר אָפְשָׁר בְּאַהֲלָלָטָן בֵּין הַיְנִינִיקָּוּ טָאָג אָיָן
אָ בְּאַלְוָטָר קָעָלָה, אָדָעָר אַיְינָגָעָקָבָעָט
אָיָן דָּעָר עָרָה, וּוֹאָרָטָן זַיִן אָוּרָה אָ צְוָפְּלִיקָעָר
הָאָנָט וּוֹאָס זַיִן פּוֹ דָאָרָט אַוִּיסְגָּרָבָן.

דָּעָר גּוֹרֵל הָאָט גַּעַוּוֹאָלָט, אוֹ אַיָּה, דִּי
יְוָנְגָּסְטָעָ פּוֹ מִינְגָּעָ פְּרִיְינָט, זַיִן וּוֹר רַאְמָעָ
וּוֹעָן. אַיָּה, וּוּלְכָעָהָבָן מִידָּנָאָר גַּעַוּוֹאָרָעָמָט
בֵּין זְוִיעָרָעָה, וּוֹאָס מִיּוֹן שָׁאָפָן אָיָן אָפְשָׁר
נָאָר גַּעַוּוֹן אָ בְּלָאָסָעָר אָפְשָׁיָן פּוֹן דָּעָר

לְוָפְּטִיקְיָתָה, זַיִן חָמָם: אַהֲוָנוּ שְׁאַלְמָאָן חָמָם

ליכטיקיט, וואס האט אַרוֹיסְגָּעַשְׁטָרָאַלֶּט פֿוֹ
זַיִן - - - פֿוֹל אַיְצָט דַעַם גְּרוֹיסְטַן חֻב ווָאַסְטַן
זַיִן האַבָּוֹן אוֹוֵף מִיר אַרוֹיסְגָּעַלְיוֹגַט. בְּבִין
אַבָּעַר צַו שְׂוּאָר

מיינע געטָא לְידָעָה, מִיט ווּלְכָבָע בְּהַאֲבָב
מִיר נִיט גַּעַוּוֹאַלְט שִׁידָה, זַיְנָעַנוּ מַעַר נִישְׁטָאַ.
בְּהַאֲבָב זַיִן מִיטְגָּעַנוּמָעַן בֵּין אַושְׁוֹזִיךְ אָוֹן זַיִן
זַיְנָעַנוּ גַּעַוּוֹן דָּאַס לְעַצְמָאָה, וואס מעַן האַט
מִיר אַוּוּקְגָּרוֹבָט. וּוּעַן אַיר בֵּין גַּעַשְׁטָאַר
נָעַן שְׁוֹן נַאֲדָר דַעַר סְעַלְקָצִיעַ, אַוּוּקְגָּרוֹבָט
פֿוֹן דַי טִיְּעָרְסָטָע אַ נַּאֲקָעָטָע, מִיט אַ גַּאֲלָן
רָאַזְוָרָטוֹן קָאָפַט, האַט מעַן מִיר אַרוֹיסְגָּעַכְאַפְט
פֿוֹן האַנְטָן דַי פָּאָר גַּעַדְיכְּט באַשְׁרַיבָּעָנָע פָּאָר
פִּיר זַיְטָלְעָה, מיינע לְיָדָעָה. אַיר ווּוִים נִישְׁטָאַ
וְואַס פָּאָר אַ קִּונְסְּטָלְעָרִישָׁן וּוּרְתָן זַיִן האַבָּוֹן
גַּעַהָאַט, פָּאָר מִיר אַבָּעַר האַבָּוֹן זַיִן גַּעַהָאַט אַ
אַנְדָּעָרָע באַדְּיוּתָונָג: דָּאַס זַיְנָעַנוּ גַּעַוּוֹן מִיר

נע היילוקסטע געבעטען, געזאנגען פון מיין
צאפלענדיקער נשמה.

און איזו בין איד ווילדער געבורו גע-
ווארו דעם 15טז אפריל 1945 איז טריינדיק
בארימטן בערגען-בעלזען-לאגער. אבער ווי
ארעט! קיינע פון יענק ליבטיקע געשטאלטן
אייז מערכ נישט געוווען. איד אליזו מיט אַ
פּוֹלְ חָרֶץ, אָנוּ מיט אויגן געוענדייט צום
געטען, בין געוווען שטומ. פון צייט צו צייט
האב איד, מיך געפראאות דערמאגען און
אויפלעבן מיינס א געתא לוי, ס'אי אבער
שטענדיק אַרְוִיסְגַּעֲקוּמָעָן אַנְדְּרָשׁ . . .

מיט גראם,

חויה רָאוּנְפָּאָרְבָּ.

חויה רצוננפֿאָרְבּ

געויידמעט דעם אנדענץ פון מײַנע צוּווֵי
אומגעקומוועגען לערער:
דעם דיכטער שמחה בונים שאיעוויטש
אוֹן אָרטוֹר זיגלבוים.

די באלאדע פון נעכטיכון וואלד

א

נעכטן איין וואלד איין א שרפַּה געווען,
היינט איין דאס פעלד נאכָן שטורהם.
וואו ס'האָפָּן נעכטן בײַמער געלעבט,
שטייען נאָר זייערט קברִים.

ב

נעכטן איין וואלד איין א שרפַּה געווען,
היינט איין קײַן וואלד מעָר פֿאָרָאנָעָן
היינט גלאָצְן סענְקָעָס פֿאָרָסְמָאָלִיעָט אָרוֹיס
פון נעכטן געוועזענע שטאמען.

ג

וואו ס'האבן נעכטן ביימער געלעבט,
צעהפילהט, צעוזונגען, צעבלימלט
אייז היינט נאָר אַ שווייגנדע, נאָקעטע ערְד
און אַ לִידִיק-צַעֲרוֹנוּנָעֶר הִימְלָ.

ד

נאָר אויפֿן רַאנְד פּוֹנְגּוּם לִיְדִיקֿן פֿעַלְד
על פֵּי נֵס אַיְזָ אַסְטָנוּ גַּעֲבַלְיבָּן.
און גַּרְעוֹזָעַלְעָד אַ פַּאֲרַהְטָ אַ שְׁכַנְיִשְׁעָר וּוַיְגַּט
דַּעַרְהַאַלְטָן מִיט אַטְעָם בִּים לְעַפְּן.

ה

און גרעולעך גרייבלען זיך, הוידען אין פעלד
און שמייכלען און גלייכן דעם רוקן.
עס איז אזי גוט צו דער ליכטיקער זונ
מיט גראזיקע גליידער זיך בוקן!

ו

עס איז אזי גוט צו פילן דעם ווינט
און לאזונ זיך פון אים טראגן,
און גראזונ זאגן: — מיר האבן דערלעפט,
ニישט אום דעם וואלד צו באקלאנן.

א

א שמעטערליך פלייט, א שמעטערליך קומט,
וועי זיס איז דאס גראזיקע לעבן!
א פלייג אוון א שפין וועלן געסטן זיך באלאד
אוון גראזיקע שויסן אויסוועבן.

ב

וואס האט נאך צו טוּן אוֹן אַינְזָאַמֵּעַ סָאַסְנָעַ,
א גְּרִינְעַ אַלְיַיְן בַּיִם וּוְאַלְדִּיקְן עַק,
וּוֹעֵן סְזִינְגָּן דֻּעֲמֶבָּעַס אוֹן לִיפָּעַס אוֹן סָאַסְנָעַס
מייט אַלְעַ בִּימָעַר אַוּעַק?

וואס האט נאך צו טוּן אָן אַיִינְזָאמָע סָאַסְנָע,
 אויסער די בִּימָעֶר דָּערמָאנְגָּעָן,
 אָן זִינְגָּעָן פָּוּן לְעֵבָן פָּוּן רֹויְשִׁיקָן וּוְאלָד,
 וואס אִיז דָּא עֲרַשְׂתָּן נְעַכְּתָן גַּעַשְׁטָאַנְגָּעָן?

וואס האט נאך צו טוּן אָן אַיִינְזָאמָע סָאַסְנָע
 מִיט אָש פָּוּן דָּעַמְבָּעָס אָן צְוִיְּגָן,
 אויסער פָּוּן דָּעַמְבָּעָגָעָן לְעֵבָן אָן סּוֹדוֹת
 דָּעַרְצִילָן? נָאָר וּוּמְעָן דָּעַרְצִילָן?

יא

אוֹ סָאַסְנָעָס אֶלְעָזֶר זַיִן זַעֲנָעָן אַוּעָק
אוֹן אַיִינָזָם אֵיר סָאַסְנָעָדִיק לְשׁוֹן.
אוֹן סְדָרִיִּיט זַיִד אַין דּוֹיעֵר לוֹפְטָן אֵיר סָוד
אוֹן וּוְעָרְטָן אַין דּעֵר לְעַרְקִיִּיט פָּאָרְלָאַשָּׁן.

יב

אוֹן סְטָרָעָפֶט — אַין דּעֵר שְׂטִילָעָר, לִיְדִיקָעָר נָאָכָט,
וּוְעַזְן סְחָלוּמָעָן גְּרוּזָעָר פָּוָן מָאָרָגָן,
שְׂטִיִּיט פָּאָר אֵיר אוֹיֶף דּעֵר נֻכְּטִיקָעָר וּוְאָלָד
מִיטָּן וּוְאָלְדִיקָעָר פְּרִידִין אוֹן זָאָרָגָן.

יג

און ס'דוכט זיך, זי הערט דאס רויישן פון קריינגן
מייט וואלדייק-פארבענטע מהשבות.
און ס'דוכט זיך — זי הערט ווי עס זינגען אין געסטן
די שפערלעך און שוואלבן און סאוועס.

יד

און ס'דוכט זיך איר אויס, אונ דער טאגט, דער שטאם,
ויאס האט איר דאס לעבן געגעבן
בוייגט זיך איבער איר סאנשיידר קריין
און דערציילט איר די מעשה פון לעבן.

טו

און ס'דוכט זיך, זי פילט ווי ער וויקלט איר אויף
די דארע, מידליך צוויגן.
און זאגט צו איר : — טאכטער, צום הימל דערחויב
דיינע אראמעס, דיין גוף און די אויגן.

טז

און ס'דוכט זיך, זי הערט, ווי ער לערנט זי אויס
אויף הימל-סאמעט די שטערן דערקענען.
און ס'דוכט זיך, ער מאכט איר די אייביקיט אויף
פונ הוייכע הימליישע תהומען.

און אפטמאל, זי הערט ווי ער זאגט צו אויר מלד:
— אונגען די גראזן, מיין קלינגען,
וואס וויגן זיך ליעיכט מיטן אטעט פון ווינט —
לאז זונ דורך דיין קרוין זי באשווינען

— די גראזן, זי וויסטן קיין הימליךן וועג
זי קומען און זי פארגיען.
דו גיב זי פון דיינע קרוינען דעם שטוויב
און דעם אטעט פון הימליךן בליעיג.

יט

— וויל גראזן און סאסנעם זענען גאר קליען
קלענער נאך ווי זי זייןען.
נאך סאסנעם און גראזן קענען נישט זיין,
עס קאן זי די ערְד נאך פֿאָרְבַָּּעַנְעַן.

כ

און ס'דוכט זיך, זי הערט ווי עס רוויישט איר דער וואלד
און דעמאָעט שמייכלען פון וויתן.
אָ חלום געהאט דאס לעבען לאנג
אָ דעמאָב מיט די קרוינען דערגריעיכן.

כא

א דעטב איז געווואקסן מיט בלעטער א יט
מיט תפילות און שטילע באגעערן.
און ס'האט געהלומט די סאסנע פון לאנג
זינע מחשבות דערהערן.

כב

און ס'האט געצוייגן דאס דעםבעגע ליעד
אהער צו דער סאסנעם געזאנגען,
און אפט ווען דער וואלד איז געהלאפֿן שוין מיד,
האט שטיל זיינער בענטקשאפט געקלונגגען.

כג

נאר דעטב איז געוואקסן אויף דעטבעגעט שטאט,
די סאסנע — געוואקסן אויף אירן.
אויף דעטבעגעט וועג איז געגאנגען דער דעטב
די סאסנע — געגאנגען אויף אירן.

כד

ער האט די צויגגן, ווי סטרונעס געהאָט
צעויגטע מיט זואַלדיקן ציטער.
פֿון אונטן פֿון דֶרְעֶרד בֵּי אַוְיבֵּן אַרוֹיף
פארהילט אִין זִידָעָנָע בְּלָעַטָּעָר

כח

ער האט דעם אטעム פון גראון געהערט
געוואויסט פון די ווערים, וואס קרייכן.
און זי'רעד חלומות האט ער געקאנט,
און זי'רעד שטילע באגערן.

כט

און ער האט געוואויסט, וואס די קוסטטעס אין וואלד
נאגן און וואס זי דערציזילן,
און ער האט געוואויסט פון פארבארגענער זארג
אין וואלדייקע טיפן און היילן.

כז

און ער האט פאר גראון בייטאג און ביינאכט
געברומט זיין דעםבענעם ניגון.
און וווען ס'האט גראזיקע קעמעפע געלאכט.
האט אויך זיין ליד נישט געשוויגן.

כח

און זי, די סאסנע אייז אנדערש געוווען,
מיט הויך פאָרדייסענע צוינגן.
אונטן אויף ערדם גאנזישט געזען,
נאר געריסן זיך אויבן און אויבן.

כט

און ווען ס'זאָלט די סָסְגַּע קִיְּן סָסְגַּע גַּעוּעַ
מייט וואָרְצְלָעַן אֵין עַדְן נִישְׁתְּ גַּעֲזָעַן,
וֹאָלַט זַי גַּעֲפְּלִיגַּן צַו הַיְמָלַעַן אַרוֹף,
און וֹאָלַט אָן די עַדְן פַּאֲרָגָעַן.

5

זַעַנְעַן גַּעוּוַאַקְסָן סָסְגַּע אָן דַּעֲמָב
וּוַיִּטְ אָזְוֵי אָן דַּעֲרָנְעָבָן.
און האָבָן פַּאֲרָצִיטָעָרֶט צַו זַיְךְ גַּעֲבָעָנְקָט
אוֹף זַיְעָרָע בּוּמִיקָּע וּוּגָן.

אַ

און האבן אווי פארציטערט געוזכט
צו באָריין די צוועיגן צוֹאָמען,
נאר ס'האָבן געהאלטן די סָסְנָע אָון דעם
זִיעַרְעַ בּוַיְמִיקָע שְׁטָאָמעָן.

לְבָ

און אין דעם וואָלֶד האָט אָן אַדְלָעֶר גַּעֲוָאוֹינֶט
אַ וּילְדָעֶר, צַעֲפָלָטְעַרְטָעֶר פּוֹיגָל.
אִם האָט אוּפִי בעַרְגִּיקָע פֿעַלְזָן פַּאֲרַפְּעַלְט
דעָר אַטְעָם פְּאָר פּוֹלְגָלְעָן אָון לְעָפָן.

לג

אימ האט געצוויגן צום היימישן וואָלד,
צו קעמאָפֿעַס, צו בײַמֵּעַר אָוֹן גָּרָאָן...
אוֹן באָטש פָּוֹן די בערג אִין דער אַדְלָעֶר גַּעוּעָן,
עד האט דָּעַם וואָלד נִישְׁתַּפְּאַרְלָאָזָן.

לד

איַן טָעַג אוֹן איַן נַעֲכַט האַט גַּעַהְעַרְט זִיךְ זַיִּין דָּוָף
וּוִיִּיט אַיְבָּעַר בַּיְמֵעַר אָוֹן צַוְּיִיגָּן.
פָּוֹן וּוְאַלְדִּיקָּן אַנְהִיָּב בֵּין וּוְאַלְדִּיקָּן סָוָף,
איַן אַדְלָעֶה, אַ שְׂטָאַלְצָעֶר גַּעַפְּלִינְגָּן.

און אונטן פון ערְד איז געגאנגען ס'געברום,
 א זאפטיך און פריליעך געווימל.
 האבן מורהושקעס, שפינען געהאט זיינער זון
 און די פריד פון א שטייקעלע הימל.

און גראָן זענען פֿאַרגאנגען אִין נַעֲכֵת —
 אויף מאָרגן פרישע געלאָמען.
 און בלומען האבן געבליט און געוועלקייט.
 און געבלימלט מיט פרישע בלומען.

ל

און וועוורייקעס האבן געה אפסלט ארום
מייט זאגלאזע, לופטיקע דאגות,
או שיאינט אויף זיי וויבניק די ליכטיקע זונ,
און צו נידעריך פלייען די פיגל,

ה

און פיגל האבן באונגען די פריד
פון זיירע געסטיקע דעכער,
און זונגען געפלוגן פון צויניג אויף צויניג
“חויך און אויב נישט נאך העכער”

לט

און אונטן דערויל איז געלאַסן זיך שטיל
אָ קוועלבל אויף גלאַזֿין שפיגל.
געטראגן מיט זיך די נשמה פון וואָלד,
און ס'געברום פון וואָלדיין ניגון.

מ

האָבן גראֹן זיך יונגע געצווָגן אין אַים,
און זוניקע צוּייגָן אַים נעצָן געשְׁפּוּעָן.
האָבן נַאֲדַלָּעַן אָון בלעטער געשִׁיפְּלַט אין אַים,
און צוֹ פַּעַלְדָּעַר, צוֹ ווַיְתַעַג עַשְׂוָאָומָעָן.

כא

ווײַיל העט. צו דער וועלט איז געלאָפּן דער קווואָל

אָרוּיס פֿון וואָלדִיקָע הײַלְּן.

ער האט די מעשה פֿון היַמִּישׂן וואָלֶד

דעַם יַם גַּעֲמֹזֶת אַיבָּעֶרדָּעֶרֶץְיַלְּן.

מכ

אָזֶוי אַיז גַּעַשְׁטָאנְגָּנוּן דער רֹוַישִׁקָּעֵר וואָלֶד

דוֹרֶךְ זָוַנִּיקָע טָעַג אָוּן ווַינְטִיקָע שְׁנִיעָן

אַ שְׁטוּרָעָם פְּלָעָגָט קוֹמָעָן, אַ שְׁטוּרָעָם פְּלָעָגָט גַּיְינָן,

דָּעֵר וואָלֶד פְּלָעָגָט זִיךְרָן ווַיְדַעַּר בָּאֲנִיעָן.

מג

פָּוֹן וּוְאַרְצָלָעַן פָּוֹן טִיפָּע גַּעֲפָלָאָסָן אֵיָז זָאָפָּט,
דוֹרֶךְ מַעַד אָוֹן דּוֹרֶךְ גַּלְיוּוּר אָוֹן שִׁימָלֶן.
אוֹוִי אֵיָז גַּעֲגָנְגָעַן דּוֹעַר אַטְעָם פָּוֹן עַרְד
אַרוֹיֶּף דּוֹרֶךְ דִּי בִּימָעַר צָוֵם הַיְמָלֶן.

מוד

נָאָר נַעֲכָתָן בִּינְאָכָת אֵין אֶשְׁרָפָה גַּעֲוָעָן
אֵין וּוְאַלְדָּד דַּעַם צְעוּיָגָתָן מִיטָּ לְעָבָן.
אוֹן אַוְמָקָומָן פָּוֹן אַלְעַ וּוּלְטָן גַּעֲפָרָאָכָת
פָּוֹן אַלְעַ יִמִּים אֵין וּוּגָן.

מה

און האון און היישן, וואס האבן צום פעלד
געוּאַלט מיט די קלײַינע אַנטולוֹפָן
האָבן בְּרַעֲנַעַנְדָּע רִינְגָּעַן דָּעַם וּזְעַג זַיִּה פֿאַרְשְׁטָעַלְטָ
און פֿעַטְלִיעָס אוּיפָה הַעלְדוֹזָעָר פֿאַרְצְׂזָיגָן.

מו

און פֿיְגָל, וואס האָבן גַּעֲטְרִילְט פֿוֹן פֿרִי
און היִימִיְשָׁע נַעֲסֵתָן בְּאוֹנוֹגָעָן,
האָבן פְּלַאמְעָן די פְּלִיגְלָעָן צַעַשְׁפְּרִיטָע אַין פְּלִי
וּוי פְּאַקְעָלָן אַונְטוּרְנַעַצְׂוָנָן.

מו

און דאן איז די שרפָה מיט יובל אועעך
צו וואלדייקע, היליקע טיפָן
געקווילעט דאס קווועלבָּל מיט שרפָה/קע העק
און אין פלאמען זיין וואסער פאָרטְרִיךְנֶט.

מה

און איינזאָם איז פֿלוֹצְלִינְג גַּעֲוָאָרְן דָּעָר וְוָאָלְדָּ
דורך אלע וועטלטן פֿאָרגְעָסָן.
און זיינְע גִּרְלָאָנְדָּעָס זיינְע אָוֵית עַרְדוֹן
געלְעָגָן פֿאָרְשְׁטִיְיפָט אָוּן צַעְרִיסָן.

מט

און הויך האט געקרעכץ דער אינזאמער וואלאד,
פאריאושטע צויגן געבראָבן
ווען פלאמיקע צונגען זענען אַרוּף
צו דעמאָבעס און סָסְנָעָס פֿאָרְקְרָאָבן.

נ

האָבן דעמאָבען גוּפִים און סָסְנָיְשָׁע שטאמָען
געלְּיגֶט זֵיְדָע קָעֵפָא אוּפִין אַש פָּוֹן דֵי גְּרָאָון.
און זֵיְנָעַן מִיט גְּרָאָון פֿאָרְגָּאָנוּן צוֹאָמָעַן,
זֵוי זֵיְהָאָבן גָּלְעָבֶט מִיט דֵי גְּרָאָון.

און יונגערא, דער אַדְלָעֶר פון היימישן וואָלה,
וואָס ווינט האָט אויף פֿעלְדָעֶר פֿאָרְטְּרִיבֶן
האָט גַּעֲזָעָן ווי ס'פֿאָרגִיִּיט אֵין פֿלאָמָעָן זַיִן וואָלה,
און פֿאָרְשְׁטָאנְגָעָן, וואָס אֵין אִים גַּעֲבְּלִיבֶן.

ער האָט זיך די פֿליַיגָלָעָן צַעְבָּרָאָכָן אַלְיַיָּן,
אלְיַיָּן זיך צַעְשְׁמַעְטָעָרט דַּעַט שַׁאֲרָבוֹן,
און שְׁטִיל נָוֶר גַּעֲפְּרָעָפְּלָט : וְעוֹן וְעַלְדָעֶר בְּרַעְנָעָן,
מוֹזָן אַדְלָעֶרֶס די שְׁטַאַלְצָעָן שְׁטַאַרְבָּן.

און הימל און ערְד זיינען שרפָה געוואָרַן,
געבעיסֶן פּוֹן פְּלָאָמִיקָע צוֹנוּגָעָן.
ס'האָט פֵּיעָר מֵיט אָוּמָקָום — פֿאָרְסְמָאָלִיעָטָע צִיִּין
דָּעַם וּוְאָלָד אָוּן זִיִּין נִיגּוֹן פֿאָרְשְׁלָוְנָגָעָן.

— — — — —

נעכֶן אֵין וּוְאָלָד אֵין אֲ שַׁרְפָה גַּעֲוָעָן.
הַיִּינְט אֵין אֲ פָעַלְדָּן נָאָכָן שְׁטוּרָעָם,
וּוְאוֹ ס'הָאָבָן נעכֶן בַּיְמָעָר גַּעַלְעָבָט,
שְׂטִיעָן נָאָר זַיְעָרָע קְבָרִים.

נה

און בי דעם ראנד פונעם בעכטיקון זואָלד
שטייט נאָר אַסָּנוּ אַ מידע,
חלומט, אָז סְלַעַבֶּט נאָר דער בוימיקער שטאמ
און וועקט זיך אלע מאָל אַיבער.

נו

וְאֵם הָאֵת נָאָך צֹ טֹוֹן אָז אִינְגָאָמָע סָאָסָנוּ,
אָז נִישְׁתְּ נָאָר וּוְידָעָר דֻּעָרְמָאָנָעָן,
אוֹן שְׁמוּעָסָן שְׁטִיל מִיטָּן הַיְמִישָׁן זָואָלְד,
וְוי עָר וּוְאַלְט דָא דַעֲרָנָעָפָן גַּעַשְׁטָאָנָעָן?

נָז

נאָר אַפְטַמָּלֶל, זִי בָּעֵט זִין, — לְאֹות מֵיךְ צָרוֹן,
איַר בִּימְעָר פָּוָן נַעֲכְתִּיקָן לְעַבָּן,
לְאֹות מֵיךְ זִין וּוֵי דָאָס גַּרְעוֹלֶן, דֵי בְּלוּם,
אוֹיבָסְיַעַנְעָן מִיר טָעָג נָאָךְ גַּעֲגָעָבָן.

נָח

אַיְן אוֹיפָגָאנְג נָאָךְ דָּעָר שְׁרַפְהַקָּעָר נָאָכְטָן,
לְאֹות מֵיךְ צָעוֹינָן דֵי צָעוֹינָן,
אוֹיפָס וּוַיְגַטְסָ פָּוָנָעָם נִיעָם, גַּעֲבּוֹיְרַעַנָּעָם טָאָג
לְאֹות מֵיךְ צּוֹ רַחֲבוֹת אוֹיפָשְׁטִיאָנָן.

נט

און זאל אויף מיר פאלן דער פיבכטער טוי
וوى די זריעעה פון צייטיקון לעבן.
און זאל פון מיר פאלן דער אש און דער שטוויב
וואס איר האט מיר ביז הינט מיטגעגעבן.

ס

קומ מעער נישט צו-חלום, דו וואלדייקער דעמאב
מייט דיין אלטן, דעםבענעם ניגון.
און רוף נישט צו מיר: — דו סאסנע, געדענק!
דערצו ביסטו לעבן געליבן!!!

סא

און פִּינִיק מֵיךְ נִישְׁתָּא אַין דֵי זָפְטִיקָעַ נַעֲכָת,
אוֹ נַעֲמָנוֹלָאַו בִּיסְטוֹ פָּאֶרֶגָאנְגָעָן,
אוֹ קִינְנָעַר טְרָאָגָט נִישְׁתָּא דֵיַן בְּעַנְקְשָׁאָפָט אַין הָאָרֶץ,
און סְיוּעַט קִינְנָעַר דֵיַן נִיגּוֹן נִשְׁתָּא זִינְגָעָן.

סב

לְאֹזֶן מֵיךְ צָרוֹה דַו פָּאֶרֶגָאנְגָעָן פִּינִין
און לְאֹזֶן מֵיךְ זִין וּוֵי דָאָס גְּרֻעוֹל.
לְאֹזֶן מֵיךְ אַטְעָמָעָן, גִּיט מֵיךְ דֵי פְּרִידָא,
זָאָל זִינְגָעָן מִין בְּלוֹט, וּוָאָס עַם רִיזְלָט.

סג

כ'וויל האבן א ניעם פארשייפורטן גאט,
און אפרידיקן שוואונג אין די גליידער,
כ'וויל האבן א ניעם פארפישופטן סוד
און ניעע, צעפידלטע לידער !

סד

לאזט מיך ווארטן, סייזאל קומען די בין,
א בינשטאך און צויגן זיך בויען.
זאל טרייפן האניך אויף סאסנישן גוף
דורך נעצט ביין אויפאגאנג דעם גורייען.

סָה

דער טאג, וואס פֿאַרגִּיט, און דער נײַעֶר, וואס קומט,
אייז זאָפְטֵיך און קוֹאָלִיך מיט לעַבְנָן,
לאֹזֶט מִיך אַ ווַיְגַּתְּן, לאֹזֶט מִיך אַ רִיכַּתְּן,
לאֹזֶט מִיך אַוְיפְּסַנְיִי זִיךְ דַּעֲרָהְיוֹבָן! —

סָו

און דעםָאלַט טַרְעַפְט, וועָן דֵי סַאַסְנָע פֿאַרְמָאָכְט
מייט חַפְילָה דֵי קְרוּוּן פָּוּן דֵי צַוְוִיגְגָן,
קְוּמָט וּוַיְדַעַר דָּעָר וּוְאַלְדָּפָן בְּעַכְתָּן צַוְרִיךְ
אוֹן קוּקָט אַוְיָף אִיר אַיְן זַיְן שַׁוְוִיגְגָן.

סז

און דעםאלט טרעפט, און עס שאָרַן פֿאָרְבַּי
די בִּימֵעַר אַין שוֹוִיגֶנדָע לִיְיעַן,
און דאםאלט קומט דער אַדְלָעַר אוֹיפְּסַנְיַי
אוֹיף צַעֲרָאַכְעַנָּע פְּלִיגְלָעַן צוֹ פְּלִיעַן...

סח

און ווֹידָעַר רַופְט זִי דַעַר גַּעֲכְטִיקָעַר וּוְאַלְד
מִיט אָן עַכָּא פָּזָן בּוּיְמִיקָע שְׁטִימָעַן:
— שְׁוּוּעַסְטָעַר סָאַסְגָּעַ, שְׁוּוּעַסְטָעַר, דַעֲרָמָן!
מִיר קָוְמָעַן צוֹ דִיר...! מִיר קָוְמָעַן...!

—דו מוזט דעם וואלד דיר טראגן אין קריין
 אונדזער אש און די גראנע צויגיגן,
 אונדזער ליד מוזטו ברומען, באטש דו ביסט אליען,
 און אויפמאכן מוזטו דיין שווייגן.

און דאמאלט קומט צו דער סאסנע צו גיין
 דער אלטער שטאם פון איר פאטער.
 און דוכט זיך, זי פילט אויפן רוקן א צוויג
 און דוכט זיך, ער פלייסטערט איר: — טאכטעה.

א

לאז זיין די גראָן, זיין גרייטן דעם זאָפַט,
חרובע ערְד זאָל אִם זַיְגַּן...
האָסְטוֹ דעָן אַ וועָג אַ צוֹוִיטַן, מַיֵּן קִינְד?
דוֹ בִּיסְט אַ סָּאָסְנוֹ גַּעֲבּוֹיְרַן.

ב

ס'יוועט קומען אַ טאג, דוֹ טַאָסְנַעַלָּע מַיִין,
ס'יוועט מאָרגָן אַ וואָלֶד דָא זַיִן ווִידָעָר,
דאָן וועָסְטוֹ טַרְיִיסְלַעַן פָּוֹן זַיִךְ אָונְדוֹזָעָר אַש
אוּיף קַעַפְתָּ פָּוֹן די בִּימָעָר די גְּרִינְגַּע.

ס'וועט אויפגאיין אַ ווֹאֶלְד אוּפֿ חַרְבָּעֶר עַרְדַּן,
ס'וועלָן דַּעֲמֵבָעָס אָנוֹ סָאַסְנָעָס קָוְמָעָן,
זָאַל פָּאַלְן אוּפֿ זַי אָונְדָזָעָר אַשׁ, אָונְדָזָעָר שְׂטוּבָּ
וּוִי פִּילָּעָ אָנוֹ הַיְלִיקָעָ זָאַמְעָן...

בריסל, פָּעֶבְרוֹאָר 1946.

דאס דזוקע ביכעלע דערשיינט
אייז טויזנט עקזעט פלאגן.

130

69

Printed in Canada.
1948